

מ"ח 4405/16 - חיים ארבל נגד מדינת ישראל, למתן החלטה או פס"ד

בבית המשפט העליון

מ"ח 4405/16 - ג'

כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
חיים ארבל

לפני:
ה המבקש:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

למתן החלטה או פס"ד

החלטה

א. בקשה למשפט חוזר לפי סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן חוק בת' המשפט), בעניינו של המבקש, שהורשע ביום 14.4.15 בבית משפט השלום בתל אביב בת"פ 15525-07-11 (השופט ל' מרגולין-יחידי) בגיןה בידי מורשה לפי סעיף 393(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ובקבלה דבר במרמה לפי סעיף 415 לחוק העונשין; ביום 14.12.15 דחה בית המשפט המחויז תל אביב-יפו בע"פ 56264-07-15 (הנשיאה ד' ברילנר והשופטות א' נחליאל-חייבת וע' רביד) את ערעור המבקש לעניין עבירות קבלת דבר במרמה, אך ביטל את הרשותו בעבירות הגנבה והפחית את גזר דיןו בהתאם. המבקשណון לחודש עבודות שירות, כפי שיפורט, ויש להניח כי כבר ריצחו.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

כל הזכויות שמורות לאתר פסק דין - verdicts.co.il

ב. על פי המפורט בכתב האישום, ביום 7.8.08 קיבל לידי המבוקש – עורך דין במקצועו – שיק על סך 2,946 ₪ מיידי נפגע תאונת דרכים (להלן המתלוון) אשר התקשר עמו לקבالت שירותו יום קודם לכן, בעבר תשלום אגרה והוצאות ראשונות של תביעת פיצויים נגד חברת הביטוח "הראל" (להלן "הראל"). נאמר, כי בחודשים הבאים טען המבוקש בצד בפני המתלוון ובתו במועדים שונים כי נפגש עם נציגי "הראל" ואף הגיע מולם להצעת הפשרה; כאשר הבהיר למלוון כי פגימות אלה כל לא התקיימו – פיטר את המבוקש. אף על פי כן, פנה המבוקש ביום 24.9.09 אל "הראל" בשם המתלוון ללא קבלת הסכמתו. עוד לפि כתב האישום, בחודשים הבאים מיאן המבוקש להסביר את השיק ומסמכים רפואיים שהוא אף הם בידיו, חרב בקשר חוזרות ונשנות מצד בתו של המתלוון. Natürlich, כי מארג עובדתי זה מקיים את יסודותיה של עבירות הגניבה בידי מורשה וקיבלה דבר במרמה. במקביל להליך הפלילי, ובעקבות תלונה, הגישה ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין קובלנה נגד המבוקש בבית הדין המשמעתי תל אביב והמרכז (בד"מ 94/11) בגין המעשים נשוא כתב האישום.

ג. ביום 11.11.12 הודיעו המשיבה לבא כוח המבוקש דאז, עו"ד אורן קין (להלן עו"ד קין) כי הסכמה לחזור בהן האישומים בתיק הפלילי בכפוף לשני תנאים מצטברים: הראשון, כי יודה במיוחס לו במסגרת הקובלנה המתנהלת נגדו בבית הדין המשמעתי; והשני, כי ישלם את יתרת החוב כלפי המתלוון בתיק ההוצאה לפועל שפתח נגדו. בהתאם, הודיעו הצדדים לבית המשפט כי הגיעו להסכמה ביניהם. ברם, בחולף חודשים ימים, שלא מילא המבוקש אחר תנאי הסכם, הציבה המשיבה תאריך יעד מצידה, אשר גם בו לא עמד המבוקש. כתוצאה לכך, הודיעו המשיבה לעו"ד קין ביום 28.1.13 כי אינה רואה עצמה מחויבת להצעה שהוצגה בהסדר הטיעון. לאחר הודעה זו, הפקיד המבוקש ביום 29.1.13 את יתרת החוב למלוון בתיק ההוצאה לפועל, אולם עדין לא מילא אחר התנאי הראשון בהסדר – הודהה בקובלנה בבית הדין המשמעתי. נוכח זאת הודיעו המבוקשת לבית משפט השלום כי אינה רואה עצמה כבולה עוד להסכם, ועקב כך נקבע התקיך להוכחות.

ד. בהחלטה מיום 14.4.15 הרשע בית משפט השלום את המבוקש בשתי העבירות שייחסו לו בכתב האישום – גניבה בידי מורשה וקיבלה דבר במרמה. עבור לדין בעונש, הגיע המבוקש עתירה למתן צו על תנאי בפני בית משפט זה (בג"ץ 3815/15 ארבל נ' מדינת ישראל (2015); השופטים נ' הנדל, נ' סולברג וע' ברון), בה הlion על כך שהמשיבה לא עמדה בהתחייבותה ומשכה את כתב האישום. בפסק דין מיום 7.6.15 נדחתה העתירה על הסף, ראיית נוכח היודרים של פרטיהם מהותיים מן העתירה; ושנית, מפאת השלב המתקדם שבו נמצא ההליך, שכן הדין בעונש נקבע למחירת פסק הדין. ביום 2.7.15 גזר בית משפט השלום את עונשו של המבוקש לארבעה וחצי חודשים מאסר בפועל, שירצטו בעבודות שירות; שבעה חודשים מאסר על תנאי; קנס של 5,000 ₪; פיצוי למלוון בסך 2,500 ₪; וחתימה על התcheinות בסך 15,000 ₪ להימנע במשך שנתיים מיום גזר הדין מביצוע העבירות בהן הורשע.

ה. על הכרעת הדין וגזר הדין הגיע המבוקש ערעור לבית אבב בע"פ 15-07-56264. בערעור קיבל המבוקש על התנהלות המשפטה בעניינו, אשר לקתה לדידו בפעם חמורים בשלב החקירה. Natürlich, כי לאחר שהתיק נגנז מפאת חוסר עניין לציבור – תוך הודעה למבוקש – נפתח מחדש שהגיש המתלוון, וזאת מבלתי לעדכן את המבוקש. בנוסף, טען המבוקש כי פתיחת התקיך נועשתה בחוסר סמכות בנגדו לסעיף 64 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, מאחר שהוא גורם אשר סగר את התקיך היה זה שהחליט בעניין העירה. ועוד Natürlich, כי כתב האישום התייחס לסכום המלא שהעביר המתלוון לידי המבוקש, חרב בכך שמחצית מן הסכום – 1,500 ₪ – כבר הושבה למלוון ביום 26.4.10, טרם הגשת כתב האישום. בנוסף, העלה המבוקש שתי טענות הגנה מן הצדק בגין

אכיפה בררנית. לשיטתו, הגשת כתוב האישום בעניינו הייתה חריגה, כיוון שהמקרה דנא שונה מקרים דומים בהם הורשעו עורכי דין בעבירות של גנבה בידי מורשה וקבלת דבר במרמה – ראשית, לא הופקדו הכספיים בנאמנות; ושנית, המבקש לא עשה בהם שימוש לטובתו.

ו. בפסק דין מיום 14.12.15 החליט בית המשפט המחויז לחייב בחילקו את ערעוו של המבקש, כך שזיכה אותו מעבירת הגנבה בידי מורשה, תוך הותרת הרשות בעבירות קבלת דבר במרמה על כנה. זאת, לאחר שבמהלך הדיון בערעור הסכמה המשיבה לוטר על הרשותה בעבירה של קבלת דבר במרמה וביקשה להוותיר את עבירת הגנבה בידי מורשה, ואילו המבקש היה נכון להיפוך הדברים. בסופו של דבר, קיבל בית המשפט את עמדת המבקש, תוך שהוא סומך ידיו על נכונות המשיבה לוטר מעיקריא כליל על הרשותה פלילית במסגרת ההצעה שהוצאה למבחן כאמור. נותרה איפוא הרשותה בקבלת דבר במרמה ובוטלה ההרשותה בגנבה בידי מורשה. פסק הדין הדגיש את החשיבות שבסיום ההלכים המשפטיים בתיק, המתנהלים מזה שמיון מספר. בהתאם, הופחת בהמשך עונש המאסר שהוטל על המבקש לחודש Shirzah בעבודות שירות; יתר רכיבי העונשה נותרו בעינם.

טענות המבקש

ז. במסגרת התביעה, עותר המבקש לעורר בעניינו משפט חוזר מכוח סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט, בטענה כי ראייה חדשה המוציאה בידיים כiem – אשר לא הוצאה בהליכים הקודמים – עשויה לשנות את תוצאות המשפט ולהביא ליצויו המוחלט. בבקשתו נטען כי היה על המשיבה למשוך את כתוב האישום, הוואיל והתברר שלמעשה מלא אחר התנאי השני אשר נקבע בהסדר הטיעון – קרי, הודהה בקובולנה בפני בית הדין המשמעתי. המבקש מצביע על כך שבאים 2.6.13 והודיע ע"ד קין – ששימש כבא כוחו בניהול המשא ומתן מול המשיבה ויציגו בהליכים מול בית משפט השלום עד שפיטר אותו המבקש ביום 27.11.13 – לבית הדין המשמעתי כי מרשה מודה בקובולנה; זאת, מבלי לעדכן בדבר ההודעה את המבקש או את בית משפט השלום, אשר דין באותה העת בתיק הפלילי. המבקש טוען כי נתווודע אל עובדת הרשותה בהליך המשמעתי ונסיבותה רק לאחר שהעביר הטיפול בעניין לידי של עורך דין אחר.

תגובת המשיבה

ח. המשיבה מתנגדת לבקשת משפט חוזר בגיןוק כי אין עילה מצדיקה היענות לה. עוד נטען בתגובה כי השתלשלות העניינים ב מקרה דנא, על היבטיה הפליילים והמשמעותיים, מבטאת התנהלות בלתי ראייה מצד המבקש ומצדיקה את חיובו בהוצאות אישיות.

ט. המשיבה בדעה כי הראייה החדשה שעלה סומך המבקש את ידיו אינה מצדיקה קיום של משפט חוזר בעניינו. ראשית, חולקת המשיבה על פרשנות המבקש לפיה הودעת ע"ד קין בפני בית הדין המשמעתי מהו הודהה שלו בקובולנה; לשיטתה, המסמן הוא לכל היותר הצהרה על כוונה או רצון להודות. שנית, נטען כי החלטת אב בית הדין על גבי המסמן אינה נושאת כוורתה של הכרעת דין ואף אינה מנוסחת לכך. בנוסף, אין בהחלטה קביעה כי המבקש ביצע את העבירות המיחסות לו בקובולנה, ועל כן קשה לראותה בה הכרעת דין מרשייה. שלישיית, מצבעה המשיבה על כך כי

אין המסמך מהו ראייה חדשה כלל, אלא ראייה קיימת; נטען כי באו כוחו של המבוקש היו מודעים היבט לקיומו של המסמך עוד בשעה שהתנהלו הדינום בבית משפט השלום, וכי הצגתו כראייה חדשה אינה אלא בגדיר אימוץ קו הגנה חדש לצורכי התביעה.

עוד מתייחסת המשיבה אל טענת המבוקש כי הוא עצמו לא הכיר את המסמך, בשל התנהלות בא כוחו דאז, ע"ד קיינן; אשר מהו במהותה טענה לכשל בייצוג. נטען, כי בנסיבות הללו היה על המבוקש ל策ף לבקשתה את תגבורתו של ע"ד קיינן, ומישלא עשה כן – אין לקבל את הטענה. בנוסף, גורסת המשיבה כי יש לדחות את הטענה לגופה, לאחר שהմבוקש החליף את יציגו בחודש נובמבר 2013, וכבר היה מיוצג על ידי באו כוח אחרים בשלב פרשת ההגנה והטייענים לעונש. הויל ופרוטוקול הדינום הללו מעיד, בבירור על מודעותם של אלה לקיומו של המסמך,קשה להلوم טענה כי התנהלות ע"ד קיינן השפיעה על תוצאות ההליך.

יא. לבסוף, מטעינה המשיבה כי מיקוד התביעה בהחיהת הסדר הטיעון שפקע, אינם מצדיק קיומו של משפט חוזר. מובהר, כי הצעת הסדר הייתה בתחום בזמן, ומשחלף תאריך היעד מבלי שעמד המבוקש בתנאים שהוצבו לו – הודיעה המשיבה למבוקש ולבית המשפט כי זו בטלת מבחינתה. בנסיבות אלה, גם אם תתקבל טענת המבוקש כי הורשע בהליך המשמעתי בשלב מוקדם יותר ביוני 2013, עדין מדובר בפרק זמן מאוחר ממועד פקיעת ההחלטה, בימואר אותה שנה. לכן, אף אם תתקבל הראייה החדשה אין בכוחה לשנות את תוצאות המשפט לטובת המבוקש.

דין והכרעה

יב. לאחר עיון בבקשתה ובתגובה המשיבה, הגעתו לכלל מסקנה כי אין בידי להיעתר לה. נאמר פעמים רבות, כי בסיסו של מוסד המשפט החוזר המועגן בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט עומדת השאייפה לייצור איזון בין שני ערכיהם מרכזדים: חספת האמת ומניעת הרשותות שווה, מחד גיסא; ועקרון סופיות הדיון והタルילות שבביסיסו – הבטחת ודאות משפטית, יציבות ויעילות דינונית, מיידך גיסא (ראו, למשל, מ"ח 16/1282 שקלים נ' מדינת ישראל, פסקה כ"א (26.6.16); מ"ח 499/14 דאוד נ' מדינת ישראל, פסקה כ"ח (28.4.15); להלן עניין דאוד). איזון הערכים מחיב איפוא שלא יתקיים משפט חוזר אך משומם שהմבוקש מתකשה להשלים עם הרשותו (מ"ח 3974/07 שמואלי נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (2007)). נקודת המוצא לדין בבקשתה למשפט חוזר היא כי פסק הדין נשוא התביעה ניתן כדין ובדין יסודו, אך בשל קיומה של אחת העילות המנוויות בחוק מוטל ספק בצדクトו ומכאן האפשרות שתוצאה תשתנה (מ"ח 4057/02 סובחי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (10.7.02)). התיחסום לארבע העילות שבוחק מתבקש גם לפי השכל הישר, שכן אין מדובר בהליך נוסף של ערעור על פסק הדין, בו ניתנת למבוקש "הזרמנות נוספת" לטוות גרסה שונה או משופרת (מ"ח 3139/13 רחמיアン נ' מדינת ישראל (25.5.14)).

יג. התביעה דנה מושתתת בעיקרה על העילה החוקיקה בסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט, שעניינה קיומן של עובדות או ראיות העשויות, לבדוק או ביחיד עם החומרים הקיימים בתיק, לשנות את תוצאות המשפט לטובת המבוקש. כמו כן, על אף שהדבר לא צוין במפורש, דומה כי בטענה לקיומה של ראייה חדשה גלוימה טענה נוספת – לכשל בייצוג – אשר עשויה בנסיבות מסוימות להקים את "עלית הסל" המuongנת בסעיף 31(א)(4), אשר עניינה חשש כי בהרשעה נגרם לנידון עיוות דין. עיון בבקשתה ובתגובה המשיבה העלה, כי המבוקש לא הצליח להניח תשתיית ראייתית ממשית להוכחת

קיומה של אף לא אחת מן העילות.

יד. כידוע, נטל כבד מוטל על המבוקש ערכתו של משפט חזר בעילת קיומה של ראייה חדשה (מ"ח 4191/14 אגבאריה נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (6.6.12)). אין די בעצם הגשתן של ראיות חדשות כדי להציג קבלת בקשה למשפט חזר (מ"ח 5336/14 סיסו נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (21.1.15); לעומת להיות בעלות "משקל סגול" אשר יש בו כדי להביא לשינוי תוכאות המשפט (ענין דוד, פסקה ל"א). עוד נקבע, כי על הראיות להיות חדשות במובן המהותי, ולא כאלה שניתן היה להגישן בפני המשפט הקודמים ומובהות עתה כדי לנסתות להטotta את הcpf (ראו מ"ח 226/16 זלום נ' מדינת ישראל, פסקה ט"ז (29.6.2016)). "שם הדברים בנדון דין מעלה כי המבוקש לא עומד ברף הנדרש לשם הוכחת קיומה של עילה זו. הראייה נשוא הבקשה היא הودעה שניתנה לבית הדין המשמעתי בשנת 2013 - כמעט שנתיים לפני מתן ההכרעה במשפט הפלילי שהתנהל בבית משפט השלום; וזאת, במסגרת הליך אשר המבוקש היה צד לו, אך שיש להניח כי היה יכולתו לגשת למסמך, והיתה גם התיחסות להודאה בדבריו בא כוחועו"ד קיון בדיון מיום 29.9.13, אף שהمبוקש לא התקציב. ויטעם, כי גם אם תתקבל טענת המבוקש כי התודע אל דבר הודעה אף לאחרונה ואף אם תידחה עדמת המשיבה לפיה הודעה אינה מהוה הודהה בקובלנה, עדמה שעלה פניה יש בה ממש, אין בראייה זו כדי להקים עילה למשפט חזר. ודוקן, ולכך משקל מركצי בהתחסנות לטענה, הבקשה דנה מופנית כלפי הח'יאת הסדר סיוען, אשר תוקפו פקע חדשים ארוכים (לכל המאוחר בינואר 2013) לפני מתן הודעה לבית הדין המשמעתי ביוני 2013. אכן, למחарат הודעת הפרקליטות ב-28.1.13 הפקד המבוקש את יתרת החוב, אך אותה הודעה הודהה נתענת בבית הדין המשמעתי בהא, כאמור, רק ב-2.6.13, אפילו לשיטה שלפיה אכן נראה בה הודהה. יוסף, כי קשה להلوم את הטענה גם מן הבחינה המהותית, שכן הסיבה שתפקיד המבוקש לשינוי שבהגשת הראייה היא העדר מודעותם לדבר מתן הודהה. ממה נפרש, אם עיין המבוקש בפרוטוקול בית משפט השלום, ידע על הדבר; אך אם נכון גרסתו כי הוא עצמו כלל לא היה צד לאותה הודהה-הודהה, אין הוא יכול לאחוז במקרה בשני קצוטוי ולטעון שיש לראות בה הוכחה למילוי הצד אחר התנאי שהוכח במסגרת הצעת המשפט. בית המשפט אינו שוטה שביעולם.

טו. אתichס בקצרה גם לטענה לכשל בייצוג, אשר הובילעה כאמור בנימוקי הבקשה לעניין היודיעתו המאוחרת המבוקש אל קיומה של הראייה. ראשית, הטענות כלפיעו"ד קיון הועלן מבלי שצורפה לתובתו. כפי שהוזגש בפרשנות קודמות פעמים מספר: "ההגינות הבסיסית והצדק הטבעי דורשים, כי שבאים להטיל דו"פι בעבודתו המקצועית של פלוני, יש מקום כי גרסתו תשמע" (מ"ח 3766/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה כ"ב (10.9.2015)). מעבר לאמר, נדמה שאין להلوم את הטענה גם לגופה.עו"ד קיון אמנם יציג את המבוקש במהלך המשפט ומתן שהתנהל מול המשפטן, אולם הוחלףabei כוח אחרים בהליך שנתקיימו בבית משפט השלום ובבית המשפט המחויז. כאמור, מכל מקום, הזכיר אותה "הודהה" בישיבה-29.9.13. הוואיל והטענה המרכזית מופנית כלפי התנהלותו שלעו"ד קיון מול בית הדין המשמעתי ו"הסתרת" דבר הודעה מבית משפט השלום - אין להلوم נוכח האמור את הטענה לפיה נגרם עיוות.

טז. לבסוף יעיר, כי קשה להטעם מכך ששתי עריאות נדרשו לעניינו של המבוקש, כאשר בית המשפט המחויז אף זיכה אותו מעבירות הגנבה בידי מורשה והפחית את עונשו בהתאם. בנסיבות אלה, דומה כי הבקשה להחיקות את הסדר הטיעון חותרת תחת הערך המרכזי העשי להתות את הcpf לטובות ערכית משפט חזר - חשיפת האמת ומניעת הרשעות שווא. תכליתו של הסדר טיעון היא ויתור הצדדים על בירור עובדתי מעבר לכתב האישום (המתוקן על פי רוב), לטובות סיום ההליך ללא הילך הוכחות (ראו עמי קובו נאשימים בלתי-עקביים במשפט מודים באשמה וטוענים לחפותם 54-51 (2009)), וחוש מרכז באשר להילך הוא פן אדם חף מפשע ידחק להודאות באישומים המיוחסים לו אך בשל ההקללה המוצעת בעונשו או אי אילו טעמים אחרים של רצון לסיס או של "התsha" (בג"ץ 5699/07 פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סב(3) 550, 575 (2008); ראו גם: אורן גזל "הסדרי טיעון ובעית החף" משפטים לה 1

(2005). במקורה דנא, חשש זה מאוין הودות לקיומם של שני הליכים פליליים, שלא נטען בבקשתה כי לקו בפוגמים דיןניים כלשהם. אדרבה, דומה כי בירורו המלא של המקירה בפני שתי ערכאות – ערכאה דיןונית וערכאת ערעור – מחזק דוקא את ערך חשיפת האמת, ומטה את הקפ ביותר שאת נגד ערכתו של משפט חוזר.

ז. בשל האמור אין בידי איפוא להיעתר לבקשתה.

ניתנה היום, ט"ז באלוול התשע"ו (19.9.2016).

המשנה לנשיאה
